

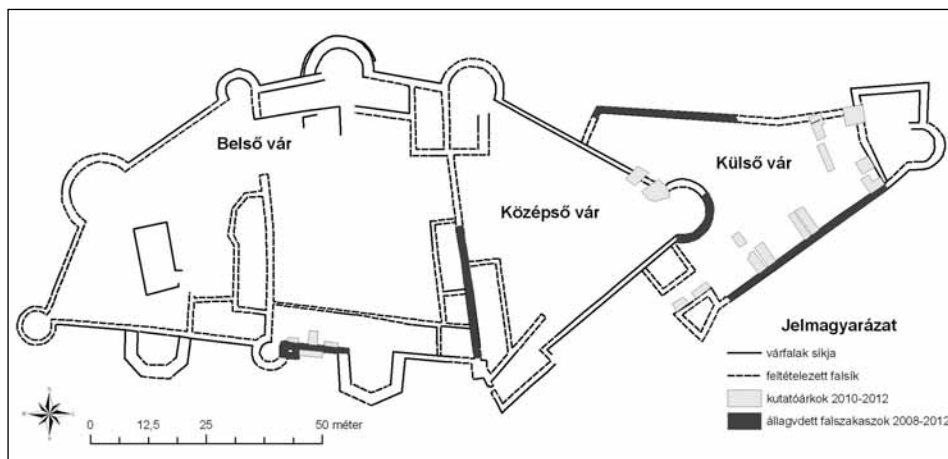
GÁL-MLAKÁR VIKTOR

SZÁDVÁR 2012. ÉVI KUTATÁSÁRÓL

A Szádvárért Baráti Kör szervezésében, a miskolci Herman Ottó Múzeum szakmai irányítása mellett újra szép számú önkéntes bevonásával került sor 2012 augusztusában Szádvár szondázó jellegű kutatásának folytatására. A feltárás helyszíne ezúttal is a nagy alapterületű vár keleti traktusa, azaz a külső vár volt. Célunk a tavalyi kutatási szezonban felderített jelenségek értelmezése, illetve új kutatási területek bevonása volt.

Szádvár főkapujának további kutatását, szerkezetének, szintjeinek tisztázását ezúttal a várudvar közelében, a déli kapuépület keleti sarka mellett folytattuk. A több mint 2 méter magasan álló sarokrész előterében nagy mennyiségű köves, földes omladékok termelünk le. Előkerült az épület alapozási kiugrása, a hozzá kapcsolódó építési rétegek, azaz a legkésőbbi, 17. századi járósínt. A kutatóárok és egyben a feltételezett épület középső részén az alapozás magasságában, egy kő- vagy fakeretes, a déli, azaz a külső irányba szűkülő, egyenes lezárású nyílást fedeztünk fel. Sajnos a keret elemei nem kerültek elő, csupán az azok létezésére utaló fészeknyomokat sikerült azonosítanunk.

A déli várfal középső szakaszán kijelölt kutatóárokból egy cserépkályha kőből rakott alapozása és annak égett, paticsos, téglával kirakott tüzelőfelülete került felszínre. Mint a 2010. évi kutatás során feltárt cserépkályha, ez is az egyik kulcslyuk alakú lőrés közelében állt, ami valószínűsíthető, hogy a déli falsíkban lévő lőréseket a vár életének utolsó periódusában már nem használhatták, vagy azokat valamilyen módon lezárhatták. Sajnos a rövid kutatási időszakban a fűtőberendezéshez tartozó épület nyomait nem sikerült feltárnunk. A mélyebb rétegekből felszínre került Árpád-kori és őskori leletanyag

1. kép Szádvár alaprajza a 2008–2012 között végzett állagvédelmi és régészeti munkák jelölésével

továbbra is megerősíti azt a feltételezésünket, hogy a Várhegy már a 13. században, sőt azt megelőzően is lakott volt.

A külső várat kelet felől védő Német bástya környezetében két helyen is folytattunk feltárást. A várudvar felőli szakaszon kerestük a 17. századi források által említett, téglából rakott sütőházak és kemencék maradványait. Épület nyomait ugyan nem találtuk, de sikerült felderítenünk a Német bástya természetes sziklafelszínen nyugvó csekély mélységű alapozását és az ehhez kapcsolódó építési és e felett futó járósíntet. Az igen nagy mennyiségben előkerült késő középkori kerámiaanyag közül kiemelkedik egy késő habán (1640 utáni) fedő virágmintás töredéke, számos üvegedény fragmentuma, egy teljesen ép sarkantyú és számos kés is.

A bástya északnyugati sarkában nyitott szelvényben próbáltuk tisztázni a biztosan 17. századi védmű és a korábbiak tartható külső vár kapcsolatát. A 4×3 m kiterjedésű szelvényben előkerült több méter hosszú, több építési- és időperiódushoz kapcsolódó falak kusza rendszerét még nehéz pontosan értelmezni. Az biztos, hogy a Német bástya fala egybe épült a külső vár északi falával. Ehhez egy L-alakú falazat kapcsolódik, melynek hosszabbik szára közel párhuzamos a külső vár falával, és attól egy méter távolságra fut. Viszont ennek a falnak nincs déli irányú bekötése a Német bástya ma is magasan álló udvari falának irányába. Így kérdéses, hogy esetleg itt lehetett-e a bástya egykori bejárata vagy feljárója. Az utolsó napon a megtalált falazatok keleti, belső oldalában egy falsarok került elő, mely korábban épült, és részben visszabontották. Iránya teljesen eltér a védmű ma látható falainak irányától.

Egy 6 méter hosszú kutatóárokmal próbáltuk felderíteni az ún. „Csiga”, azaz az egykori felvonószerkezet felső fogadóállomásának lehetséges helyét. Ebben, a várudvar belső területén húzott kutatóárokban, mintegy 40-60 cm mélységben már a hegy természetes sziklatömbje jelentkezett. A sziklát egy köves, gyökeres, döntő többségében 17. századi leletanyagot tartalmazó réteg fedte, míg a sziklakövek betöltéséből őskori kerámiák kerültek elő. A várudvar feltöltési rétegéből származik az idei ásatás mindhárom pénzérmeje (17. századi lengyel egy- és háromgarasos, illetve egy bécsi 2 pfenniges érme), igen nagy mennyiségű kerámiaanyag, fémleletek (vasszegek, patkók, kések, sarkan-

2. kép Szádvár kapuépületének északi fala a nyílással

3. kép A középső és külső vár kapujának északi lezárása

tyú töredéke, olló), valamint egy nagyon szépen kivitelezett, csontból faragott kis-méretű dobókocka.

Folytatva a tavalyi évben megkezdett munkát, a külső és középső vár kapujának északi részét kerestük a Lisztes bástya szomszédságában. A nagy köveket tartalmazó omlásréteg alatt megtaláltuk a középső vár északi falának lezárását, azaz a kapu északi szélét, mely követve az itt magasra emelkedő természetes sziklafelszínt, íves kialakítású. A falvégben az egykori kapu keretköveinek fészket nem képeztek ki, ellenben a fal végében a sziklák közeit egy kb.50×50 cm-es területen habarcsba rakott kövekkel töltötték ki. Ez lehetett az egykori kapu északi keretköveinek fészke/alapozása, mely így csak neki-támaszkodott a falvégnak. A falazat mindkét oldalán, hasonlóan a tavalyiakhoz, faragott kövek hevertek. A középső vár területén két szögletesre faragott kőelem, míg a külső vár területén egy felvonó hidas kapuhoz tartozó nagyméretű szárkő elem feküdt. Az egykori kapu teljes szélessége kb. 365 cm, magának a kapunak a belső szélessége mintegy 300-330 cm (azaz kb. 10-11 láb) lehetett.

Az idei feltárás számos eredmény mellett több új kérdést is felvetett, melyekre jövőre, talán az ásítás kibővítésével, valamint új kutatási területek bevonásával próbálhatunk megválaszolni.

4. kép A Német bástya északnyugati sarkában előkerült falaka rendszere